

Social- och hälsovårdsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 16 och 22 § i lagen om smittsamma sjukdomar

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 16 och 22 § i lagen om smittsamma sjukdomar (RP 15/2021 rd): Ärendet har remitterats till social- och hälsovårdsutskottet för betänkande och till grundlagsutskottet och förvaltningsutskottet för utlåtande.

Utlåtanden

Utlåtande har lämnats av

- grundlagsutskottet GrUU 7/2021 rd
- förvaltningsutskottet FvUU 3/2021 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört (distanskontakt)

- regeringsråd Liisa Katajamäki, social- och hälsovårdsministeriet
- jurist Mirka-Tuulia Kuoksa, social- och hälsovårdsministeriet
- specialsakkunnig Maija Neva, social- och hälsovårdsministeriet
- överläkare Paula Tiittala, social- och hälsovårdsministeriet
- lagstiftningsråd Heini Färkkilä, justitieministeriet
- överinspektör Outi Leinonen, Gränsbevakningsväsendet
- regionförvaltningsöverläkare Laura Nikunen, Regionförvaltningsverket i Södra Finland
- ledande expert Jari Jalava, Institutet för hälsa och välfärd (THL)
- överläkare, linjedirektör, infektionssjukdomar Asko Järvinen, Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt
- branschdirektör Juha Jolkkonen, Helsingfors stad
- överläkare Kirsi Valtonen, Vanda stad
- chefsöverläkare Jyri J. Taskila, samkommunen för Länsi-Pohja social- och hälsovårdstjänster och sjukvårdsdistrikt
- jurist Jean-Tibor IsoMauno, Finlands Kommunförbund
- chef för samhällsrelationer Anna Sotaniemi, Finnair Abp
- verkställande direktör Ari Vuorentausta, Lapland Hotels Oy
- jurist Kai Massa, Turism- och Restaurangförbundet rf.

Betänkande ShUB 6/2021 rd

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Södra Karelens social- och hälsovårdsdistrikt
- Kymsote – samkommunen för Kymmenedalens social- och hälsovårdstjänster
- Lapplands sjukvårdsdistrikt
- Ålands landskapsregering
- Finavia Abp
- HUS Diagnostikcentrum.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås det att lagen om smittsamma sjukdomar ändras. Enligt förslaget ska regionförvaltningsverkets rätt att förordna obligatoriska hälsokontroller preciseras. I lagen ska det också tas in en bestämmelse om att den läkare i tjänsteförhållande som i kommunen eller sjukvårdsdistriktet ansvarar för smittsamma sjukdomar kan fatta beslut om obligatorisk hälsokontroll av enskilda personer. Detta gäller i sådana fall där det är nödvändigt för att förebygga spridningen av en allmänfarlig smittsam sjukdom eller en sjukdom som med fog misstänks vara en allmänfarlig smittsam sjukdom.

Dessutom föreslås det bestämmelser om skyldighet för personer som har insjuknat eller med fog misstänks ha insjuknat i en allmänfarlig eller övervakningspliktig smittsam sjukdom eller som har utsatts eller med fog misstänks ha utsatts för smitta av en sådan sjukdom att lämna uppgifter om sig själv till den yrkesutbildade person inom hälso- och sjukvården som utreder frågan.

Lagen avses träda i kraft i april 2021.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Syftet med propositionen är att förtydliga de nuvarande bestämmelserna om obligatoriska hälsokontroller i fråga om regionförvaltningsverkets befogenheter (RP, s. 15). Därigenom säkerställs att regionförvaltningsverkets befogenheter är entydiga. Genom ett beslut om obligatorisk hälsokontroll är det möjligt att effektivt förebygga spridningen av en allmänfarlig smittsam sjukdom och också en sedan tidigare okänd smittsam sjukdom som med fog misstänks vara allmänfarlig.

Dessutom är syftet att stärka och påskynda bekämpningen av smittsamma sjukdomar genom att ge den läkare som i kommunen eller sjukvårdsdistriktet ansvarar för smittsamma sjukdomar en ny uppgift i situationer där det är nödvändigt att fatta beslut om obligatorisk hälsokontroll av enskilda personer för att förebygga spridning av en smittsam sjukdom.

Vidare är syftet med ändringen av bestämmelserna om lämnande av uppgifter att stärka möjligheterna för de myndigheter som ansvarar för bekämpningen av smittsamma sjukdomar att på det sätt som avses i lagen om smittsamma sjukdomar förebygga och spåra spridningen av en smittsam sjukdom.

Betänkande ShUB 6/2021 rd

Social- och hälsovårdsutskottet stöder propositionens mål och anser att de föreslagna lagändringarna är nödvändiga för att förebygga spridning av smittsamma sjukdomar. Bestämmelserna förtydligar handlingsmodellerna. De föreslagna ändringarna är av allmän karaktär och gäller således inte bara bekämpningen av covid-19-epidemin. Propositionen innehåller inte heller några specifika bestämmelser som anknyter till inresa i landet. Utskottet anser dock att ändringarna trots detta också har betydelse för att förhindra spridningen av den pågående covid-19-epidemin. Dessutom uppmärksammar utskottet motiveringen till 14 § i den gällande lagen om smittsamma sjukdomar, där det sägs att smittsamma sjukdomar inte känner några gränser och att den ökade rörligheten kan påskynda spridningen av sådana sjukdomar. Därför bör de aktörer som ansvarar för bekämpningen av smittsamma sjukdomar utan dröjsmål svara på de nya utmaningarna och agera flexibelt. (RP 13/2016 rd, s. 40)

Obligatoriska hälsokontroller

I 14 § i lagen om smittsamma sjukdomar föreskrivs det om frivilliga hälsokontroller och vaccinationer, i 15 § om riktade hälsokontroller och i 16 § om obligatoriska hälsokontroller.

Nu föreslås det att 16 § preciseras genom att det föreskrivs att regionförvaltningsverkets beslut om obligatoriskt deltagande i hälsokontroller enligt 14 eller 15 § ska kunna gälla en enskild person eller till flera personer.

Enligt grundlagsutskottet (GrUU 7/2021 rd, s. 4) kan ett beslut om obligatorisk hälsokontroll på grundval av 16 § i den gällande lagen avse en enskild person eller flera personer, om det är nödvändigt för att förhindra spridningen av en allmänfarlig smittsam sjukdom. Det gällande rättsläget förändras således inte av det förslag till tillägg till 16 § 1 mom. som anger vilka personer obligatoriska hälsokontroller kan gälla.

Det sägs också i propositionsmotiven (s. 14) att ordalydelsen i den gällande 16 § verkar möjliggöra både allmänna och individuella beslut om att deltagande i en hälsoundersökning enligt 14 eller 15 § är obligatoriskt. Ordalydelsen i den gällande 16 § tyder alltså på att regionförvaltningsverken redan med stöd av den paragrafen har denna befogenhet. Enligt inkommen utredning är avsikten inte att skapa nya kategoriska förpliktelser eller restriktioner som gäller exempelvis alla personer som anländer till landet, vilket skulle förutsätta en uttrycklig och tillräckligt exakt reglering.

Social- och hälsovårdsutskottet konstaterar att det under coronaepidemin har förekommit olika tolkningar av bestämmelserna i lagen om smittsamma sjukdomar om huruvida ett beslut om obligatorisk hälsokontroll kan riktas endast till en enskild person eller om det kan gälla flera personer samtidigt. Lagförslaget motsvarar således det mål om förtydligande av befogenheten som nämns i propositionen. Även om lagförslaget i det hänseendet inte ger den gällande regleringen något egentligt nytt innehåll, anser utskottet det vara ändamålsenligt att bestämmelsen förtydligas till denna del.

Betänkande ShUB 6/2021 rd

Provtagning i samband med obligatorisk hälsokontroll

Grundlagsutskottet konstaterar i sitt utlåtande (s. 4) att lagförslaget inte närmare anger innehållet i eller omfattningen av obligatoriska hälsokontroller, eftersom innehållet och omfattningen enligt motiveringen bestäms på medicinska och epidemiologiska grunder beroende på sjukdom. Utskottet noterar att ett prov som tas i nasofarynx (nässlådan) enligt motiveringen inte kan tas när en person motsätter sig provtagningen, eftersom provet kan medföra betydande olägenhet [som avses i 15 § 2 mom.] för den som undersöks (RP 15/2021 rd, s. 39—40).

Provtagningen kan enligt grundlagsutskottet på ett betydande sätt ingripa i den personliga integriteten, som tryggas i 7 § i grundlagen, och i skyddet för privatlivet enligt 10 § i grundlagen, som bland annat inbegriper individens rätt att bestämma över sig själv och sin kropp (se t.ex. GrUU 15/2015 rd, s. 3, och den praxis som det hänvisas till där). En sådan betydande olägenhet enligt den gällande lagen som provtagningen medför för den som undersöks är i sig en motiverad restriktion. Om det på det sätt som avses i 16 § är nödvändigt att göra en hälsokontroll för att förhindra spridning av en allmänfarlig smittsam sjukdom eller en smittsam sjukdom som med fog misstänks vara en allmänfarlig smittsam sjukdom och det på medicinska och epidemiologiska grunder anses nödvändigt att göra en lyckad provtagning i nasofarynx, går det enligt grundlagsutskottet emellertid inte att grunda sig uteslutande på en motivering i en proposition vid en sådan villkorlös inskränkning av förfarandet för att genomföra en obligatorisk hälsokontroll. Social- och hälsovårdsutskottet bör enligt grundlagsutskottet i förekommande fall komplettera regleringen i det hänseendet.

Social- och hälsovårdsutskottet konstaterar att det i 15 § om riktade hälsokontroller, som 16 § bland annat hänvisar till, sägs att prover och undersökningar inte får medföra betydande olägenhet för den som undersöks.

Social- och hälsovårdsutskottet konstaterar att det, även om det är obligatoriskt att delta i en hälsokontroll, i samband med det normalt inte behövs provtagning för att förhindra spridning av en smittsam sjukdom. Utifrån medicinska och epidemiologiska grunder är provtagning inte alltid en nödvändig förutsättning för att förebygga spridning av en allmänfarlig smittsam sjukdom eller en smittsam sjukdom som med fog misstänks vara en allmänfarlig sjukdom. Den läkare som ansvarar för smittsamma sjukdomar kan som ett led i hälsokontrollen och med hjälp av de uppgifter som personen lämnat bedöma om personen kan anses ha blivit exponerad eller med fog misstänkas ha blivit exponerad för en allmänfarlig smittsam sjukdom. Då kan läkaren utifrån dessa uppgifter ha förutsättningar att besluta om karantän för personen i enlighet med 60 § i lagen om smittsamma sjukdomar. De uppgifter som personen lämnar kan anses vara av större betydelse för beslutet om karantän än enbart resultatet av provtagningen, som kan vara negativt även om personen har exponerats och eventuellt blivit smittad. Bedömningen påverkas av den medicinska och epidemiologiska information om egenskaperna hos och utbredningen av den allmänfarliga smittsamma sjukdom som är föremål för bekämpningsåtgärder.

Om det i samband med hälsokontrollen på basis av anamnes, symtom och klinisk undersökning uppstår misstanke om att en person har insjuknat i en allmänfarlig smittsam sjukdom, kan den läkare som ansvarar för smittsamma sjukdomar ställa diagnos på en allmänfarlig smittsam sjukdom eller misstanke om en allmänfarlig smittsam sjukdom även utan diagnostisk laboratorieun-

Betänkande ShUB 6/2021 rd

dersökning. Läkaren kan då besluta om isolering av personen med stöd av 63 § i lagen om smittsamma sjukdomar.

Enligt inkommen utredning är provtagning genom tvång inte heller alltid effektiv, eftersom undersökningsresultatet inte nödvändigtvis är tillförlitligt om den testade har motsatt sig provtagningen. Därmed ökar risken för att provet inte tagits på rätt plats och att mängden celler i provet kan vara otillräcklig.

Med stöd av det som sägs ovan konstaterar utskottet att bedömningen av om provtagning är nödvändig eller inte ytterst ska göras av en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården genom en yrkesmässig och individuell prövning vid hälsokontrollen. Utskottet föreslår inte att bestämmelserna preciseras till denna del, men påminner om att den gällande lagen om smittsamma sjukdomar möjliggör också andra åtgärder, om provtagning av olika orsaker inte är möjlig. Dessutom betonar utskottet att det vid provtagningen är möjligt att beakta olika tillförlitliga provtagningsätt och testmetoder.

Utskottet betonar att nödvändigheten av obligatoriska hälsokontroller och eventuella undersökningar i anslutning till dem bör bedömas också med tanke på barnets bästa.

Vidare konstaterar utskottet att det i 44 kap. 2 § i strafflagen (39/1889) föreskrivs bland annat att den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot skyldigheten angående obligatorisk hälsokontroll enligt 16 § i lagen om smittsamma sjukdomar gör sig skyldig till hälsoskyddsförseelse. Både 16 § i den gällande lagen om smittsamma sjukdomar och den ändring som nu föreslås i den innebär i praktiken att deltagande i hälsokontroller enligt 14 och 15 § blir obligatoriskt. Således kan också en obligatorisk hälsokontroll omfatta undersökningar som är nödvändiga för hälsokontrollen.

Enligt utredning till förvaltningsutskottet (FvUU 3/2021 rd, s. 5) är det inte helt entydigt om straffbarheten endast gäller försummelse att delta i hälsokontrollen eller också vägran att delta i åtgärder i samband med den. Enligt detaljmotiveringen till bestämmelsen i strafflagen kan endast brott mot bestämmelser eller beslut som gäller allmänfarliga smittsamma sjukdomar vara straffbart. Enligt motiveringen kan en person straffas exempelvis om han eller hon inte finner sig vid en obligatorisk hälsokontroll eller obligatorisk vaccination. Enligt bestämmelsens ordalydelse kan det vara straffbart inte bara att underlåta att delta utan också att underlåta att utföra undersökningar som hänför sig till obligatoriska hälsokontroller: "... bryter mot den skyldighet att förhindra att en allmänfarlig smittsam sjukdom sprids som anges i allmänna eller särskilda beslut om obligatorisk hälsokontroll enligt 16 § i lagen om smittsamma sjukdomar".

Enligt 16 § i lagen om smittsamma sjukdomar är det uttryckligen obligatoriskt att delta i hälsokontroller. Social- och hälsovårdsutskottet delar förvaltningsutskottets åsikt att deltagande i hälsokontroll förutsätter att en sådan kontroll av personen faktiskt också kan utföras. Om en påföljd enligt strafflagen kan undvikas endast genom att man anländer till platsen där en obligatorisk hälsokontroll ordnas, kan bestämmelsen inte anses ha någon nämnvärd betydelse för bekämpningen av smittsamma sjukdomar. Ankomsten till hälsokontrollen förebygger inte i sig spridningen av smitta, utan spridningen förebyggs utifrån de uppgifter, kliniska iakttagelser och eventuella undersökningar som framkommer och görs vid hälsokontrollen.

Betänkande ShUB 6/2021 rd

Kommunens och regionförvaltningsverkets behörighet

Enligt 9 § i lagen om smittsamma sjukdomar är kommunen skyldig att inom sitt område och som en del av folkhälsoarbetet organisera bekämpningen av smittsamma sjukdomar enligt den lagen på det sätt som föreskrivs i folkhälsolagen, hälso- och sjukvårdslagen och lagen om smittsamma sjukdomar. Bekämpning av smittsamma sjukdomar omfattar förebyggande, tidigt konstaterande och uppföljning av smittsamma sjukdomar, behövliga åtgärder för utredning eller bekämpning av epidemier och undersökning av den som insjuknat eller misstänks ha insjuknat i en smittsam sjukdom.

I 14 § i lagen om smittsamma sjukdomar föreskrivs det om kommunernas skyldighet att ordna allmänna hälsokontroller. I 15 §, som gäller riktade hälsokontroller, nämns inte föremålet för regionförvaltningsverkets förordnande när det gäller att genomföra hälsokontrollen. Dessa paragrafer blir betydelsefulla med tanke på det föreslagna 16 § 1 mom., eftersom den bestämmelsen uttryckligen förutsätter att 14 och 15 § tillämpas.

Grundlagsutskottet lyfte fram skyddet för den kommunala självstyrelsen när det i sitt utlåtande (s. 5) konstaterade att bestämmelser om uppgifter som åläggs kommunerna enligt 121 § 2 mom. i grundlagen ska utfärdas genom lag. Grundlagsutskottet anser att bestämmelserna måste preciseras om avsikten är att uttryckligen ålägga kommunerna att ordna obligatoriska riktade hälsokontroller i den omfattning som avses i propositionen. Samtidigt pekade grundlagsutskottet på finansieringsprincipen och konstaterade att social- och hälsovårdsutskottet måste försäkra sig om att finansieringen av de nya och utvidgade uppgifterna i propositionen genomförs i enlighet med finansieringsprincipen. Enligt grundlagsutskottet måste bestämmelserna vid behov kompletteras.

I sitt utlåtande GrUU 11/2016 rd om propositionen med förslag till lag om smittsamma sjukdomar konstaterade grundlagsutskottet angående obligatoriska vaccinationer att kommunen utifrån 121 § 2 mom. i grundlagen själv ska kunna besluta om uppgifter som den med stöd av självstyrelsen åtar sig att sköta och att kommunen i övrigt kan tilldelas uppgifter endast genom lag. Det väsentliga är att kommunerna inte kan tilldelas nya uppgifter genom författningar på lägre nivå än lag (RP 1/1998 rd, s. 176/I). Social- och hälsovårdsutskottet ändrade bestämmelsen om obligatoriska vaccinationer med anledning av grundlagsutskottets utlåtande.

Social- och hälsovårdsutskottet konstaterar att 15 § i lagen om smittsamma sjukdomar utifrån vad som anförts ovan kan anses vara en behörighetsbestämmelse och att regionförvaltningsverket med stöd av den inte kan ge kommunerna helt nya eller utvidgade uppgifter. Kommunens uppgifter i fråga om hälsokontroller enligt 15 § utformas utifrån bekämpningen av smittsamma sjukdomar enligt 9 § i lagen om smittsamma sjukdomar. Därför föreslår utskottet inte att bestämmelserna ändras till denna del. Beslutsfattandet om hälsokontroller för att förhindra spridningen av smittsamma sjukdomar förutsätter med tanke på den samlade regleringen samarbete mellan myndigheterna. Kommunerna utövar beslutanderätt enligt 9 § i fråga om ordnandet av hälsokontroller, vilket regionförvaltningsverken stöder genom bestämmelser som hänför sig till 14—16 § och som gör det möjligt att utöva befogenheter i anslutning till hälsokontroller, bland annat beslut om att hälsokontroller ska vara obligatoriska. Också förvaltningsutskottet understryker i sitt utlåtande (s. 4) betydelsen av samarbete mellan behöriga myndigheter.

Betänkande ShUB 6/2021 rd

Social- och hälsovårdsutskottet konstaterar att lagen om smittsamma sjukdomar inte innehåller några uttryckliga bestämmelser om bekämpning av allmänfarliga smittsamma sjukdomar i samband med inresa och gränskontroll. Inte heller i den nu aktuella propositionen föreslås några sådana uttryckliga bestämmelser. Det har således inte varit helt entydigt vilka förordnanden lagen om smittsamma sjukdomar tillåter och vilken behörighet den ger i anslutning till hälsosäkerheten vid inresa i landet. Det här lyftes också fram under utskottets sakkunnigutfrågning.

Förvaltningsutskottet betonar i sitt utlåtande att det av regionförvaltningsverkets beslut tydligt ska framgå vem eller vilka beslutet gäller (s. 3). Vidare konstaterar förvaltningsutskottet att regionförvaltningsverkets beslut också ska vara proportionellt, genomförbart och tillräckligt noggrant avgränsat både i fråga om tid och innehåll (s. 4). Social- och hälsovårdsutskottet instämmer i dessa synpunkter och konstaterar att man genom samarbetet i anslutning till beslutsfattandet också kan säkerställa att resurserna för bekämpningen av smittsamma sjukdomar allokeras så kostnadseffektivt som möjligt. Regionförvaltningsverket kan i egenskap av tillsynsmyndighet samtidigt försäkra sig om att hälsotjänsterna inte äventyras i övrigt.

Enligt den ursprungliga propositionen med förslag till lag om smittsamma sjukdomar kan målgrupperna för frivilliga hälsokontroller i vissa kommuner vara till exempel studerande och andra som kommer från högriskländer och som har ett bristfälligt vaccinationsskydd eller som med fog kan misstänkas bära på eller ha insjuknat i en allvarlig smittsam sjukdom som lätt överförs och orsakar en hälsorisk för befolkningen (RP 13/2016 rd, s. 28). Enligt propositionen föreskrivs det obligatorisk hälsokontroll i den föreslagna 16 §.

I 15 §, som inte föreslås bli ändrad i detta sammanhang, föreskrivs det om riktade hälsokontroller. De riktade förordnanden som utfärdas med stöd av den ska således motsvara bestämmelsens ordalydelse och vara avgränsade och exakta i fråga om både tid och innehåll på det sätt som avses i den. Utskottet konstaterar att det vid riktandet av ett förordnande också är väsentligt vilket slags förordnande som har betydelse för att förhindra spridningen av en allmänfarlig smittsam sjukdom. Dessa situationer kan således variera från fall till fall.

För att det ska vara obligatoriskt att delta i hälsokontroller förutsätts det i 16 § att hälsokontroll är nödvändig för att förebygga spridningen av en allmänfarlig smittsam sjukdom eller en smittsam sjukdom som med fog misstänks vara en allmänfarlig smittsam sjukdom.

Vid utskottets sakkunnigutfrågningar framkom det att det för att göra passagerartrafiken smidigare är nödvändigt att föreskriva att inresa i landet är tillåten endast genom att på förhand visa upp vissa intyg exempelvis över negativt test, vaccination eller redan genomgången sjukdom. I propositionen föreslås inga sådana bestämmelser.

Enligt utredning från social- och hälsovårdsministeriet är det ur medicinsk synvinkel inte ändamålsenligt att ställa upp ett kategoriskt villkor att alla som anländer till Finland ska genomgå ett covid-19-test. Det är inte nödvändigtvis motiverat att ta testet exempelvis av en person som har ett tillförlitligt intyg över ett nyligen taget negativt test. Det är inte heller motiverat att ta testet av en person som nyligen har insjuknat i covid-19 men tillfrisknat, eftersom testet skulle kunna visa ett positivt resultat utan att det är fråga om en smittsam infektion.

Betänkande ShUB 6/2021 rd

Utskottet konstaterar att yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården vid hälsoundersökningar har möjlighet till individuell prövning av om testet behövs eller inte.

Dessutom är utskottets uppfattning att regionförvaltningsverken när de riktar förordnanden om obligatoriska hälsokontroller har möjlighet att överväga vilka som ur ett epidemiologiskt perspektiv nödvändigt bör genomgå obligatorisk hälsokontroll för att förhindra spridningen av en allmänfarlig smittsam sjukdom. Till exempel i anslutning till inresa kan det enligt utskottets uppfattning bestämmas att personer som med tillräcklig tillförlitlighet kan visa upp ett inom en viss tid taget negativt testresultat, intyg över vaccination eller intyg över genomgången sjukdom inte behöver genomgå hälsokontroll. Utskottet anser att denna inriktning av obligatoriska hälsokontroller på personer som inte har tillräckliga bevis för negativa testresultat, vaccination eller genomgången sjukdom är av väsentlig betydelse för de resurser som används för hälsokontrollerna samt för förutsägbarheten och smidigheten i fråga om resenärernas inresa.

Social- och hälsovårdsutskottet föreslår nedan att bestämmelsen om handräckning till Gränsbevakningsväsendet preciseras. Om regionförvaltningsverkets förordnande på ovan nämnt sätt har inriktats så att det utesluter personer som innehar vissa intyg, kan Gränsbevakningsväsendet vid inresa med stöd av den bestämmelse om handräckning som tillfogats av utskottet behandla de intyg som lämnas på förhand och hänvisa resenärerna till hälsokontroll i enlighet med det riktade förordnandet. Genom att personer med de aktuella intygen inte hänvisas till hälsokontroll, möjliggörs en ändamålsenlig arbetsfördelning mellan Gränsbevakningsväsendet och hälso- och sjukvården.

Beslut som gäller en enskild person och fattas av den läkare som i kommunen ansvarar för smittsamma sjukdomar

I 16 § i lagen om smittsamma sjukdomar föreslås ett nytt 2 mom. Enligt det kan den läkare i tjänsteförhållande som i kommunen eller sjukvårdsdistriktet ansvarar för smittsamma sjukdomar fatta beslut med avseende på en enskild person om deltagande i obligatorisk hälsokontroll. I nuläget är det bara regionförvaltningsverket som har denna rätt, vilket försvårar och kan fördröja åtgärderna för att förhindra spridningen av en allmänfarlig smittsam sjukdom som lätt sprider sig eller en sjukdom som med fog misstänks vara en allmänfarlig smittsam sjukdom och som lätt sprider sig. Genom det föreslagna tillägget till paragrafen behöver en läkare i tjänsteförhållande i en kommun eller ett sjukvårdsdistrikt inte separat be regionförvaltningsverket fatta beslut om obligatorisk hälsokontroll.

Social- och hälsovårdsutskottet stöder det föreslagna tillägget, som syftar till att göra arbetet för den läkare som i kommunen ansvarar för smittsamma sjukdomar smidigare. Den nya bestämmelsen är enligt utskottet motiverad med tanke på bekämpningen av smittsamma sjukdomar både i det rådande läget med covid-19-epidemin och i eventuella andra situationer med en smittsam sjukdom. Det föreslagna tillägget stöder för sin del skötseln av de uppgifter som redan har föreskrivits för kommunerna och samkommunerna för sjukvårdsdistrikten i lagen om smittsamma sjukdomar.

Betänkande ShUB 6/2021 rd

Skyldighet att lämna uppgifter om sig själv

I 22 § 1 mom. i lagen om smittsamma sjukdomar föreslås bestämmelser om skyldighet för den som har insjuknat eller med fog misstänks ha insjuknat i en allmänfarlig eller övervakningspliktig smittsam sjukdom och den som har utsatts eller med fog misstänks ha utsatts för smitta av en sådan sjukdom att för den yrkesutbildade person inom hälso- och sjukvården som utreder frågan uppge de identifieringsuppgifter, kontaktuppgifter och uppgifter om vistelseort som räknas upp i bestämmelsen och som gäller personen själv samt andra nödvändiga uppgifter som behövs för att förebygga spridningen av den smittsamma sjukdomen.

Spårning av smitta och brytande av smittkedjor förutsätter att hälsovårdsmyndigheterna intervjuar den smittade eller exponerade om händelser och förhållanden som påverkat exponeringen. Myndigheterna ger också personen anvisningar och handledning så att fortsatta infektioner kan förebyggas. Vid behov fattar de beslut om karantän eller isolering.

Social- och hälsovårdsutskottet konstaterar att det för detta ändamål är ytterst viktigt att få tillförlitliga person- och kontaktuppgifter av den smittade eller exponerade. Därför är de föreslagna bestämmelserna om skyldighet att lämna uppgifter behövliga. Enligt inkommen utredning misslyckas man för närvarande beklagligt ofta med att nå personer bland annat på grund av bristfälliga kontaktuppgifter. Bristerna i uppgifterna kan fördröja eller till och med helt och hållet förhindra utredningen av smittkedjorna.

Enligt grundlagsutskottet (s. 7) är regleringen delvis öppen. Skyldigheten att lämna uppgifter enligt det föreslagna 22 § 1 mom. innefattar utöver de särskilt uppräknade uppgifterna även andra nödvändiga uppgifter som behövs för att förhindra att en smittsam sjukdom sprids. Grundlagsutskottet understryker att skyldigheten att lämna uppgifter endast kan gälla uppgifter som är nödvändiga för att förhindra spridning av en smittsam sjukdom, vilket också nämns i motiveringen till propositionen. Social- och hälsovårdsutskottet instämmer i grundlagsutskottets ställningstagande om att den som begär uppgifter ska kunna visa att det är nödvändigt att lämna uppgifter uttryckligen för att förhindra spridningen av en smittsam sjukdom. Kravet på nödvändighet måste ha en inskränkande effekt på de uppgifter som lämnas i varje enskilt fall, både kvalitativt och kvantitativt.

Handräckning

Enligt 89 § i lagen om smittsamma sjukdomar kan det kommunala organ som ansvarar för smittsamma sjukdomar eller den läkare som i kommunen eller sjukvårdsdistrikten ansvarar för smittsamma sjukdomar vid behov begära handräckning av polisen, räddningsmyndigheten, Försvarsmakten, Gränsbevakningsväsendet eller Tullen.

Förvaltningsutskottet behandlade nyligen i sitt utlåtande FvUU 29/2020 rd om en ändring av lagen om smittsamma sjukdomar (RP 245/2020 rd) vissa brister i bestämmelserna om handräckning i lagen om smittsamma sjukdomar. Social- och hälsovårdsutskottet delade i sitt betänkande om ändringen (ShUB 1/2021 rd s. 17) förvaltningsutskottets åsikt om behovet att precisera bestämmelserna om handräckning. Social- och hälsovårdsutskottet ansåg att det finns anledning att i

Betänkande ShUB 6/2021 rd

den fortsatta beredningen och utifrån en omsorgsfull lagberedning precisera bestämmelserna om handräckning i lagen om smittsamma sjukdomar.

I samband med den aktuella propositionen har behovet av handräckning av Gränsbevakningsväsendet för att ordna obligatoriska hälsokontroller lyfts fram. Gränsbevakningsväsendets allmänna befogenheter enligt gränsbevakningslagen (578/2005) kan under de förutsättningar som anges i lagen användas i alla enskilda tjänsteuppdrag och därmed också i handräckning. Sådana är bland annat utredande av identitet, en gränsbevakningsmans rätt att ge befallningar, säkerhetsvisitation och användning av maktmedel. Däremot kan de befogenheter som är bundna till en viss uppgift (t.ex. gränskontroll) eller en viss plats (t.ex. ett gränsövergångsställe) endast användas för uppgifterna eller platsen i fråga.

Rådgivning i anslutning till hälsosäkerhetsåtgärder, information om obligatorisk hälsokontroll och hänvisning till kontroll har inte ansetts kräva särskilda befogenheter (FvUU 3/2021 rd, s. 6, och FvUU 29/2020 rd, s. 8). I praktiken är det dock svårt att genomföra rådgivningen exempelvis inom landsvägstrafiken, eftersom det inte är möjligt att stoppa ett fordon på ett sådant sätt att det framgår att åtgärden är frivillig. Gränsbevakningsväsendet har för närvarande inte befogenhet att reglera trafiken och stoppa ett fordon som handräckningsuppgift.

På gränsövergångsställena vid de yttre gränserna har Gränsbevakningsväsendet utöver de allmänna befogenheterna enligt gränsbevakningslagen tillgång till alla befogenheter som hänför sig till gränsövergångsställen och gränsövervakningen. Gränsbevakningsväsendets befogenheter vid de inre gränserna motsvarar befogenheterna vid de yttre gränserna när gränskontroll vid de inre gränserna har återinförts. Dessa befogenheter ingår inte i handräckningsuppgifter vid de inre gränserna när det inte finns någon övervakning vid dessa gränser. Förvaltningsutskottet (FvUU 3/2021 rd, s. 7) anser det motiverat att Gränsbevakningsväsendet för att utföra handräckningsuppdrag enligt 89 § i lagen om smittsamma sjukdomar har rätt att stanna ett fordon och reglera trafiken med iakttagande av 38 § i gränsbevakningslagen. Detta förutsätter enligt förvaltningsutskottet att bestämmelser om detta finns i lagen om smittsamma sjukdomar.

Gränsbevakningsväsendet konstaterar i sitt yttrande att kontakterna med myndigheterna för smittsamma sjukdomar har visat att det för att hälsokontroller enligt lagen om smittsamma sjukdomar ska kunna genomföras så att de ger den eftersträvade effekten för förhindrande av spridning av en smittsam sjukdom krävs att hälsovårdsmyndigheten får handräckning för att ordna hälsokontroller enligt lagen om smittsamma sjukdomar. Enligt Gränsbevakningsväsendet har det i flera regioner framkommit ett behov av en verksamhetsmodell där den myndighet som ger handräckning sällar ut och hänvisar personer till en hälsokontroll som ordnas av en hälsovårdsmyndighet. Det förutsätter att personens situation utreds på någon nivå, även om bedömningen av hans eller hennes exakta hälsotillstånd inte behöver och inte heller bör utföras som handräckning.

Social- och hälsovårdsutskottet delar förvaltningsutskottets och Gränsbevakningsväsendets åsikter och föreslår att bestämmelserna om handräckning preciseras i fråga om dessa brister.

Dessutom noterar Gränsbevakningsväsendet i sitt yttrande att det bör ha rätt att behandla sådana hälsouppgifter som är nödvändiga i handräckningsuppgifter enligt 89 §. Med stöd av 15 § i lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet får Gränsbevakningsväsendet

Betänkande ShUB 6/2021 rd

behandla personuppgifter i alla dess lagstadgade uppgifter. I regeringens proposition med förslag till lag om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet (RP 241/2018 rd) konstateras följande om paragrafen (13 § i RP): ”Gränsbevakningsväsendet får som en del av de uppgifter som avses i paragrafen behandla också i artikel 9 i dataskyddsförordningen avsedda uppgifter som hör till särskilda kategorier av personuppgifter. De får ingå i samtliga uppgiftskategorier som avses i 2 mom., men i synnerhet i sådana säkerhetsuppgifter som avses i 4 punkten.”

I motiveringen till 15 § i lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet nämns inte särskilt Gränsbevakningsväsendets handräckningsuppgift eller behandlingen av uppgifter som eventuellt hänför sig till den. Handräckning är i sig en lagstadgad uppgift för Gränsbevakningsväsendet. Social- och hälsovårdsutskottet anser att det för tydlighetens skull finns skäl att precisera bestämmelserna om handräckning också till denna del.

Användning av skolade hundar i handräckning. Förvaltningsutskottet konstaterar i sitt utlåtande (s. 7) att det vid sakkunnigutfrågningen föreslogs att det till 89 § i lagförslaget fogas en bestämmelse om att Tullen när den ger handräckning kan använda sig av hundar som utbildats för identifiering av smittsamma sjukdomar och för inriktning av kontrollerna. Dessa hundar skulle inte verifiera förekomsten av en smittsam sjukdom utan endast hjälpa till att upptäcka infekterade passagerare så att de kan hänvisas till hälso- och sjukvårdsmyndigheterna för fortsatta åtgärder. Förvaltningsutskottet konstaterar att utskottet inte har tillräckliga förutsättningar att göra en framställning i ärendet, men utskottet vill delge social- och hälsovårdsutskottet denna information. Förvaltningsutskottet konstaterar att det finns skäl att fortsätta utbilda coronahundar och utreda användningen av dem.

Social- och hälsovårdsutskottet uppmärksammade vid en tidigare ändring av lagen om smittsamma sjukdomar användningen av coronahundar (ShUB 1/2021 rd, s. 17—18). Enligt inkommen utredning kan användning av spårhundar vara en möjlighet att erbjuda en snabb, enkel och kostnadseffektiv metod för att screena för coronavirus. Det har i internationella undersökningar visats att hundar kan känna igen lukten av den som smittats av coronavirus. Vi har fortfarande bristfälliga kunskaper om hur känslig och exakt hundens förmåga att särskilja lukter är samt om hur metoden lämpar sig för olika situationer. Verksamheten är förknippad med en viss risk framför allt när det gäller den bristfälliga informationen om metodens medicinska tillförlitlighet, det vill säga med vilken känslighet hunden markerar en infektion och hur exakt den uttryckligen markerar en covid-19-infektion jämfört med till exempel andra luftvägsinfektioner.

Enligt inkommen utredning har social- och hälsovårdsministeriet uppmuntrat de coronahundsprojekt som ministeriet känner till att fortsätta sin forskningsverksamhet och rapportera om sina vetenskapliga forskningsresultat. Inget av de forskningsprojekt som pågår i Finland har ännu uttömmande rapporterat om sina resultat till ministeriet. Ministeriet kommer enligt uppgift att begära utlåtanden av bl.a. Fimea, Valvira och Säkerhets- och kemikalieverket om myndighetsstyrningen och myndighetstillsynen när det gäller coronahundar.

Social- och hälsovårdsutskottet upprepar sin tidigare ståndpunkt och anser i likhet med förvaltningsutskottet att det finns skäl att utreda och bedöma hur coronahundar kan utbildas och utnyttjas för att spåra covid-19. Social- och hälsovårdsutskottet konstaterar dessutom att användningen av coronahundar vid bekämpning av epidemier ska främjas genom aktiva åtgärder och att hun-

Betänkande ShUB 6/2021 rd

darna ska utnyttjas som ett ytterligare medel för att förhindra att epidemin sprids genast när det finns tillräckliga epidemiologiska förutsättningar för det. Enligt inkommen utredning verkar det med tanke på lagstiftningen om hälso- och sjukvård inte finnas något hinder för att använda coronahundar i den omfattning som myndigheterna för smittsamma sjukdomar anser vara ändamålsenligt. Om det uppstår lagstiftningsmässiga hinder för att utnyttja coronahundar, ska behövliga ändringar i bestämmelserna beredas.

Avslutningsvis

Lagen om smittsamma sjukdomar innehåller inga särskilda, uttryckliga lagfästa förfaranden för bekämpning av allmänfarliga smittsamma sjukdomar vid inresa och gränskontroll. Inte heller i propositionen föreslås det några sådana uttryckliga bestämmelser.

Förvaltningsutskottet hänvisar vid bedömningen av regleringsalternativen (s. 8) till att man vid beredningen av propositionen enligt uppgift avstod från en modell som hade krävt hälso- och sjukvårdspersonal dygnet runt vid alla gränsövergångsställen.

Social- och hälsovårdsutskottet betonar att covid-19-epidemin i praktiken har visat att gränsöverskridande resor har en central betydelse för spridningen av smittsamma sjukdomar. Det konstaterades också i utskottets sakkunnigutfrågning. Dessutom aktualiserades en oro över huruvida regleringen och anvisningarna i anslutning till inresa är tillräckliga och om förfarandena, med tanke på de tillgängliga resurserna, är genomförbara i fortsättningen när antalet passagerare ökar. Eftersom antalet passagerare i det nuvarande epidemiläget är betydligt mindre än normalt, kan de förfaranden som behövs för samarbetet mellan myndigheterna genomföras. Om antalet passagerare ökar väsentligt är det mycket svårt eller till och med omöjligt att ordna hälsokontroller i anslutning till inresa.

Bestämmelserna om kommunernas och olika aktörers uppgifter, regionförvaltningsverkets behörighet eller handräckning har inte utarbetats för en omfattande och tidsmässigt långvarig verksamhet i anslutning till inresa och gränskontroll. Också bestämmelserna om obligatoriska hälsokontroller har i förhållande till detta i rätt begränsad utsträckning inriktats på hälsokontroller på enskilda verksamhetsställen eller till exempel på flygplan. Det av coronaepidemin aktualiserade behovet av att reglera en mer omfattande uppgift lyfter samtidigt fram behovet av att genom bestämmelser i lag allokera tillräckliga resurser för en sådan uppgift. När antalet passagerare ökar och kontrollen vid de inre gränserna eventuellt slopas, finns det ett behov av att skapa ett lagbaserat förfarande med tydliga anvisningar för tillsynen över hälsosäkerheten vid gränserna. Då finns det också behov av att utfärda närmare bestämmelser om olika aktörers uppgifter vid inresekontroller. Social- och hälsovårdsutskottet anser det nödvändigt att tillräckligheten och omfattningen av bestämmelserna i lagen om smittsamma sjukdomar följs och utvärderas på ett förutseende sätt. Det ska därvid bedömas om det behövs noggrannare bestämmelser och anvisningar i anslutning till inresa och gränsöverskridande trafik för att förhindra spridning av smittsamma sjukdomar samt om det är nödvändigt att föreskriva om skyldigheter i fråga om förhandsintyg vid inresa i landet. Utskottet föreslår ett uttalande om detta. (*Utskottets förslag till uttalande*)

I anslutning till inresa är det enligt utskottet nödvändigt att så snabbt som möjligt utveckla och börja använda elektroniska tjänster för att förhindra spridningen av allmänfarliga smittsamma

Betänkande ShUB 6/2021 rd

sjukdomar och göra resorna smidigare. Den information som på förhand ska ges via elektroniska tjänster samt möjligheten att utträta ärenden digitalt har en central betydelse för framförhållningen i anslutning till hälsosäkerheten vid resande och inresa. De tjänster som införs bör beakta de riksomfattande behoven vid olika gränsövergångsställen, såsom flygplatser, hamnar och landgränser.

Utskottet betonar också betydelsen av förutseende kommunikation i anslutning till inresa. Tillräckligt tidig och tydlig kommunikation har en väsentlig betydelse för att förhindra spridningen av epidemin och möjliggöra tryggt och hälsosäkert resande.

DETALJMOTIVERING

89 §. Handräckning. Social- och hälsovårdsutskottet föreslår att det till paragrafen fogas ett nytt 2 mom. där bestämmelserna om handräckning preciseras av orsaker som framgår av utskottets överväganden. Utskottet föreslår att det i det nya momentet föreskrivs om Gränsbevakningsväsendets rätt att stoppa fordon och reglera trafiken samt behandla hälsouppgifter som är nödvändiga i handräckningsuppdraget.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Social- och hälsovårdsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 15/2021 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Riksdagen godkänner ett uttalande. (Utskottets förslag till uttalande)

Utskottets ändringsförslag

Lag

om ändring av ~~16 och 22 §~~ i lagen om smittsamma sjukdomar

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016) 16 och 22 § ~~som följer~~ och fogas till 89 §, sådan den lyder i lag 147/2021, ett nytt 2 mom. som följer:

Betänkande ShUB 6/2021 rd

16 §

Obligatorisk hälsokontroll

Regionförvaltningsverket kan besluta att det är obligatoriskt att delta i allmänna hälsokontroller som avses i 14 och 15 §, om det är nödvändigt för att förebygga spridningen av en allmänfarlig smittsam sjukdom eller en sjukdom som med fog misstänks vara en allmänfarlig smittsam sjukdom. Beslutet kan riktas till en enskild person eller till flera personer.

Den läkare i tjänsteförhållande som i kommunen eller sjukvårdsdistriktet ansvarar för smittsamma sjukdomar kan fatta beslut om obligatorisk hälsokontroll av en enskild person, om det är nödvändigt för att förebygga spridningen av en allmänfarlig smittsam sjukdom eller en sjukdom som med fog misstänks vara en allmänfarlig smittsam sjukdom.

22 §

Skyldigheter för den som har utsatts för smitta eller smittats

Den som har insjuknat eller med fog misstänks ha insjuknat i en allmänfarlig eller övervakningspliktig smittsam sjukdom och den som har utsatts eller med fog misstänks ha utsatts för smitta av en sådan sjukdom ska för den yrkesutbildade person inom hälso- och sjukvården som utreder saken uppge sitt namn, sitt födelsedatum eller sin personbeteckning, sina kontaktuppgifter, sin hemkommun och eventuell annan vistelseort samt andra nödvändiga uppgifter som behövs för att förhindra spridningen av den smittsamma sjukdomen.

Den som insjuknat eller med fog misstänks ha insjuknat i en allmänfarlig eller övervakningspliktig smittsam sjukdom ska, för att förhindra att den smittsamma sjukdomen sprids, för den yrkesutbildade person inom hälso- och sjukvården som utreder saken uppge sin uppfattning om hur, när och var han eller hon har smittats samt namnen på de personer som eventuellt kan ha varit smittkälla eller kan ha blivit smittade.

89 § (Ny)

Handräckning

Utöver det som föreskrivs någon annanstans i lag har Gränsbevakningsväsendet rätt att för utförande av handräckningsuppdrag

1) stoppa fordon och reglera trafiken med iakttagande av 38 § i gränsbevakningslagen (578/2005),

2) behandla hälsouppgifter som är nödvändiga för handräckningsuppdraget med iakttagande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), dataskyddslagen (1050/2018) och lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet (639/2019).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Betänkande ShUB 6/2021 rd

Utskottets förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar omedelbara åtgärder för att skapa ett förfarande som förhindrar spridningen av en allmänfarlig smittsam sjukdom vid inresa i landet och samtidigt beaktar att trafikmängderna i gränstrafiken kommer att öka. Efter införandet av en sådan modell med förhandsintyg skulle obligatoriska hälsokontroller tydligt kunna riktas till personer som inte har tillräckliga bevis på ett negativt covid-19-test, vaccination eller genomgången covid-19-sjukdom.

Helsingfors 11.3.2021

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Markus Lohi cent
vice ordförande Mia Laiho saml
medlem Pekka Aittakumpu cent
medlem Kim Berg sd
medlem Kaisa Juuso saf
medlem Arja Juvonen saf (delvis)
medlem Noora Koponen gröna
medlem Aki Lindén sd
medlem Hanna-Leena Mattila cent
medlem Ilmari Nurminen sd
medlem Veronica Rehn-Kivi sv
medlem Juhana Vartiainen saml (delvis)
medlem Heidi Viljanen sd
medlem Sofia Virta gröna
ersättare Petri Huru saf (delvis)
ersättare Merja Kyllönen vänst
ersättare Pia Kauma saml (delvis).

Sekreterare var

utskottsråd Päivi Salo.

Betänkande ShUB 6/2021 rd Reservation /saml

RESERVATION

Motivering

De ändringar som föreslås i propositionen innebär inte någon väsentlig ändring av de nuvarande förfarandena vid gränsövergångsställena. Regionförvaltningsverket kan redan nu med stöd av den gällande lagstiftningen förordna om hälsokontroll av en grupp personer. Kontrollerna utförs också då i allmänhet av de kommunala hälsovårdsmyndigheterna. Inresebegränsningarna och det avsevärt mindre antalet passagerare har gjort det möjligt att tillfälligt tillämpa frivillig coronatestning och hälsorådgivning för alla som reser in i landet. Om reserestriktionerna slopas och antalet turister ökar, är det mycket svårt att genomföra testning vid gränsövergångsställena bland annat på grund av fartygens tidtabeller, de trånga lokalerna och otillräckliga hälso- och sjukvårdsresurser.

I takt med att turismen ökar bör hälsosäkerheten förbättras genom att man i likhet med många andra europeiska länder kräver intyg över negativt coronatest av inresande. För passagerartrafiken till Finland är det viktigt att hälsosäkerhetskraven och reglerna är lika för alla. Flygbolagen, rederierna och passagerarna behöver klarhet och enhetlig praxis.

Intyg över förhandstest

Det enklaste sättet att skapa klarhet i inreseprocesserna är att i lagen införa ett krav på förhandstest tills den epidemiologiska situation som virusvarianterna gett upphov till har dämpats. Genom ett obligatoriskt krav på förhandstest kan det undvikas att de som fått coronaviruset reser in i landet, vilket frigör mer personal inom hälso- och sjukvården, möjliggör en ändamålsenlig resursallokering och minskar trycket på testkapaciteten. Ett intyg över förhandstest används i stor utsträckning i EU och i tredjeländer. Vi har också fått en utredning av ministeriet där man beskriver rutinerna för förhandstest i de nordiska länderna och övriga Europa. Också den utredningen talar för att det är motiverat att kräva ett förhandstest.

Samlingspartiet anser det vara viktigt att det temporärt föreskrivs att ett negativt testresultat är ett villkor för inresa. Också ett tillförlitligt intyg över gällande vaccination mot en allmänfarlig smittsam sjukdom eller över genomgången sjukdom kan beaktas. Finska medborgare har alltid rätt att återvända till Finland. Medborgarskapet ger dock inte rätt att fritt sprida en allmänfarlig smittsam sjukdom, utan den som har en smittsam sjukdom gör sig skyldig till brott om han eller hon uppsåtligt eller av oaktsamhet sprider sjukdomen.

I och med kravet på förhandstest behöver avsevärt färre personer testas på flygplatserna och i synnerhet i hamnarna, och testerna kan ordnas utan att det äventyrar den övriga kapacitet som behövs för att kontrollera epidemin, exempelvis inom smittspårning och vaccinering. I lagen bör det också tas in en möjlighet att förordna om obligatorisk hälsokontroll trots att ett testintyg visas upp eller föreskriva om vissa villkor för att säkerställa att testintyget är tillförlitligt. Det är också nödvändigt att resenärer kan åläggas att genomgå ett nytt test efter ankomsten samt att använda ett elektroniskt system för registrering och bokning av en andra testtid, om detta inte kan göras i regionförvaltningsverkets beslut enligt 16 §.

Betänkande ShUB 6/2021 rd Reservation /saml

Samlingspartiet anser det vara nödvändigt att Finland på samma sätt som de övriga EU-medlemsstaterna förutsätter ett färskt intyg över negativt coronatest av inresande redan när de börjar sin resa samt ett nytt test till exempel 72 timmar efter ankomsten på ett för ändamålet lämpligt testställe. Samlingspartiet anser det vara nödvändigt för ett säkert resande och för att förhindra spridning av en allmänfarlig sjukdom att det införs elektroniska tjänster, till exempel med hjälp av Finentry-applikationen. Det är också viktigt att beakta att den som vid gränsövergångsstället har gett ett positivt coronatest inte nödvändigtvis följer anvisningarna eller håller sig i karantän. Mer uppmärksamhet bör därför ägnas åt övervakning av karantän. Det behövs också tillräckliga resurser för tillsynen.

Enligt grundlagsutskottets utlåtande kan provtagningen på ett betydande sätt ingripa i den personliga integriteten som tryggas i 7 § i grundlagen och i skyddet för privatlivet enligt 10 § i grundlagen, som bland annat inbegriper individens rätt att bestämma över sig själv och sin kropp (se t.ex. GrUU 15/2015 rd, s. 3, och den praxis som det hänvisas till där). En sådan betydande olägenhet enligt den gällande lagen som provtagningen medför för den som undersöks är i sig en motiverad restriktion. Om det på det sätt som avses i 16 § är nödvändigt att göra en hälsokontroll för att förhindra spridningen av en allmänfarlig smittsam sjukdom eller en smittsam sjukdom som med fog misstänks vara en allmänfarlig smittsam sjukdom och det på medicinska och epidemiologiska grunder anses nödvändigt att göra en lyckad provtagning i nasofarynx, går det inte att grunda sig utslutande på en motivering i en proposition vid en sådan villkorlös inskränkning av förfarandet för att genomföra en obligatorisk hälsokontroll. Grundlagsutskottet föreslog att social- och hälsovårdsutskottet vid behov kompletterar regleringen till denna del.

Enligt Samlingspartiet är det väsentligt att den lag som stiftas är trovärdig, att tolkningen inte ger upphov till oklarhet och att verkställigheten av den lyckas också i praktiken. Samlingspartiet har krävt precisering av innehållet i de obligatoriska hälsokontrollerna och tvångstesterna. Bestämmelser om möjlighet till obligatorisk testning som villkor för inresa eller, om personen vägrar att delta i testet, officiell övervakad karantän eller avlägsnande ur landet bör finnas i lag. Det får inte uppstå oklarhet kring tolkningen av lagen. Samlingspartiet föreslår att lagen preciseras i fråga om tvångstestning på grund av tolkningsoklarheter och på grundval av grundlagsutskottets ställningstagande.

Enligt förvaltningsutskottets utlåtande har det i 16 § i lagen om smittsamma sjukdomar uttryckligen föreskrivits att det är obligatoriskt att delta i hälsokontroller. För att en person ska kunna delta i en hälsokontroll krävs det enligt utskottet att undersökningen faktiskt också kan utföras för personen. Enligt 15 § i lagen om smittsamma sjukdomar kan hälsokontrollen omfatta sådana prover och undersökningar som inte medför betydande olägenhet för den som undersöks. I det nuvarande covid-19-läget innefattar en obligatorisk hälsokontroll sannolikt också ett covid-19-test. Provtagningen för covid-19 medför enligt sakkunnigutfrågningen inga betydande olägenheter för den som undersöks.

Enligt utrikesministeriets utredning om de europeiska länderna krävs det i merparten av länderna på vår kontinent, beroende på sjukdomsläget, ett covid-19-test som villkor för inresa. Dessutom finns det i olika länder olika bestämmelser om karantän, och för brott mot dessa kan det beroende på land påföras till och med höga bötesstraff. Förvaltningsutskottet anser att regeringen snabbt bör fortsätta att utreda frågan med hjälp av europeiska modeller och erfarenheter.

Betänkande ShUB 6/2021 rd Reservation /saml

Enligt Samlingspartiet är det väsentligt att den lag som stiftas är trovärdig och att verkställigheten av den lyckas också i praktiken. Samlingspartiet krävde därför i utskottet att förfarandet för obligatorisk hälsokontroll skulle kompletteras. Bestämmelser om möjlighet till obligatorisk testning som villkor för inresa eller, om personen vägrar att delta i testet, officiell övervakad karantän bör finnas i lag.

Samlingspartiet är oroat över att det på grund av de nuvarande problemen med personaltillgången kan vara svårt att genomföra obligatoriska hälsokontroller i stor skala, i synnerhet i kommuner som har gränsövergångsställen med relativt livlig trafik. Samlingspartiet anser det också vara nödvändigt att förfarandena vid gränserna är enhetliga i hela landet.

Vidare anser Samlingspartiet det nödvändigt att de kostnadsersättningar som föranleds av uppgiften att utföra hälsokontroller i anknytning till passagerartrafiken riktas till fullt belopp direkt till de kommuner där kostnaderna uppstår. På grund av den ökade arbetsmängden måste också de ekonomiska konsekvenserna för regionförvaltningsverken beaktas.

I samband med stiftandet av lagen är det nödvändigt att tillräckliga resurser och tillräcklig finansiering säkerställs för skötseln av denna uppgift.

Användning av coronahundar

Förvaltningsutskottet konstaterar i sitt utlåtande att det vid sakkunnigutfrågningen föreslogs att det till 89 § i lagförslaget fogas en bestämmelse om att Tullen när den ger handräckning kan anlita skolade hundar för identifiering av smittsamma sjukdomar och för inriktning av kontrollerna. Dessa hundar skulle inte verifiera förekomsten av en smittsam sjukdom utan endast hjälpa till att identifiera infekterade passagerare så att de kan hänvisas till hälso- och sjukvårdsmyndigheterna för fortsatta åtgärder. Förvaltningsutskottet konstaterar att det finns skäl att fortsätta att utbilda coronahundar och utreda användningen av dem. Samlingspartiet anser det vara viktigt att vi i kampen mot en allmänfarlig smittsam sjukdom börjar använda alla tillgängliga verktyg som kan bidra till att förebygga smittspridning. I synnerhet vid screening av stora passagerarmängder och förordnande till hälsokontroll kan det vara till fördel att använda coronahundar. Erfarenheterna av att använda coronahundar för identifiering av infektion är lovande, och därför bör man säkerställa att utbildningen av hundar fortsätter och att möjligheten att anlita hundarna i Tullens och Gränsbevakningsväsendets handräckning tas in i lagstiftningen.

Användning av munskydd

I och med att sjukdomssituationen i Finland fortfarande försämras bör regeringen också allvarligt undersöka andra möjliga sätt att minska spridningen av den smitta som genom gränstrafiken kommer till Finland.

Samlingspartiet vädjar också till regeringen att till riksdagen lämna ett förslag till ändring av lagen om smittsamma sjukdomar, där det till 58 § fogas en behörighetsbestämmelse om att det kommunala organ som ansvarar för bekämpningen av smittsamma sjukdomar eller regionförvaltningsverket inom flera kommuners områden kan besluta om skyldighet att inom ett avgränsat område som kommunen eller regionförvaltningsverket bestämmer och vid de tidpunkter som regi-

Betänkande ShUB 6/2021 rd
Reservation /saml

onförvaltningsverket beslutar använda munskydd i lokaler och kollektivtrafik, när det är nödvändigt för att förebygga spridning av en smittsam sjukdom som med fog misstänks vara allmänfarlig.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner lagförslaget enligt betänkandet, men 16 och 89 § med ändringar (Reservationens ändringsförslag)

att riksdagen godkänner fem uttalanden. (Reservationens förslag till uttalanden)

Reservationens ändringsförslag

16 §

Obligatorisk hälsokontroll

(1 och 2 mom. som i ShUB)

Den inresande personen kan undvika obligatorisk hälsokontroll vid landets gräns genom att på egen bekostnad gå i övervakad karantän eller återvända till utgångslandet. (Nytt)

89 §

Handräckning

(2 mom. som i ShUB)

Dessutom kan Tullen eller Gränsbevakningsväsendet när de ger handräckning för identifiering av smittsamma sjukdomar och inriktning av kontroller ta hjälp av hundar som är utbildade för att identifiera smittsamma sjukdomar. (Nytt)

Reservationens förslag till uttalanden

1. Riksdagen förutsätter att statsrådet vidtar behövliga åtgärder så att resenärer kan åläggas att genomgå ett nytt test efter ankomsten till landet samt att använda ett elektroniskt system för registrering och bokning av en andra testtid, om detta inte kan göras i ett beslut som regionförvaltningsverket fattar med stöd av 16 §.

2. Riksdagen förutsätter att statsrådet stärker övervakningen av de karantäner som förordnas vid gränserna.

Betänkande ShUB 6/2021 rd
Reservation /saml

3. Riksdagen förutsätter att skolningen av coronahundar fortsätter och att de i mån av möjlighet kan användas i samband med Tullens och Gränsbevakningsväsendets handräckningsuppdrag.

4. Riksdagen förutsätter att de kostnadsersättningar som föranleds av uppdraget att utföra hälsokontroller i passagerartrafiken till fullt belopp går direkt till de kommuner där kostnaderna uppstår.

5. Riksdagen förutsätter att statsrådet till riksdagen lämnar ett förslag till ändring av lagen om smittsamma sjukdomar, där det kan föreskrivas om obligatorisk användning av munskydd inomhus och i kollektivtrafiken när det är nödvändigt för att förhindra spridning av en smittsam sjukdom som med fog misstänks vara en allmänfarlig sjukdom.

Helsingfors 11.3.2021

Mia Laiho saml

Pia Kauma saml

Juhana Vartiainen saml